

Varma platser! 





Förord!

Sweco har på uppdrag av Arctic Design Center utfört en designdialog enligt Varma platser-metoden för ungas delaktighet i stadsbyggnadsfrågor. Projektområde var norra delen av Tjärhovsgatan och västra delen av Nygatan i Skellefteå. Designdialogen utfördes tillsammans med årskurs 3 i klass VOC-23 på Baldergymnasiet.

Rapporten består av fyra delar

1. Inledning och kunskapsgrund
2. Genomförande av ung designdialog
3. Slutsatser och medskick
4. Slutord

Sweco

Helena Friberg Ruge, arkitekt och stadsplanerare

Karin Esberg, arkitekt

Anna Norrgren, landskapsarkitekt

Sticky Beat

Ida Nilsson, innovationsledare

Christoph Sonnleitner, webbutvecklare

Arctic Design Center

Maria Bergmark, designstrateg

Skellefteå kommun

Jörgen Svedberg, demokratilots



INNEHÅLL

1. INLEDNING OCH KUNSKAPSGRUND

1.1	BAKGRUND	4
1.2	SYFTE MED DESIGNDIALOGEN	4
1.3	TEAMET	4
1.4	PROJEKTOMRÅDET	4
1.5	KUNSKAPSGRUND	5
1.6	VARMA PLATSER-METODEN	7

2. WORKSHOPSERIE PÅ BALDERGYMNASIET

2.1	WORKSHOP 1	8
2.2	WORKSHOP 2	12
2.3	WORKSHOP 3	14
2.4	WORKSHOP 4	17

3. SLUTSATSER OCH MEDSKICK

3.1	SLUTSATSER	18
3.2	MEDSKICK TILL DEN FORTSATTÄ PROCESSEN	18

4. SLUTORD

4.1	MÖJLIGHETER OCH RISKER MED UNG DESIGNDIALOG	23
4.2	TACK	24

1. INLEDNING OCH KUNSKAPSGRUND

1.1 BAKGRUND

Arctic Design Center har gett Sweco i uppdrag att genomföra en designdialog enligt Varma platser-metoden (se 1.1.3). Arctic Design Center är ett projekt som ägs av Region Västerbotten med samverkanspartner Region Norrbotten, SVID – Stiftelsen Svensk Industridesign, Skellefteå kommun och medfinansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden. Arctic Design Centers uppdrag är att skapa förutsättningar för att arkitektur, design, konst, kulturarv och form används som en utvecklingskraft mot ett mer hållbart samhälle för människan att leva och bo i.

Designdialogen har hållits tillsammans med elever i årskurs 3 på Baldergymnasiet och deras mentor. Eleverna går vård- och omsorgsprogrammet där de läser samhällskunskap 1a1 och ska "ges möjlighet till ett aktivt, ansvarstagande och meningsfullt deltagande i samhället". De har fått kunskaper om hur samhället är organiserat och hur beslut fattas genom en samskapande process med Swecos arkitekter.

1.2 SYFTE MED DESIGNDIALOGEN

Syftet har varit att i en strukturerad process lära ut platsanalys och att lyssna till ungdomars synpunkter på kvaliteten i några av Skellefteå kommuns offentliga rum. Resultaten överlämnas till stadsbyggnadskontoret och kommunens BID-organisation (Business Improvement District), dels på ett slutseminarium, dels i denna rapport.

1.3 TEAMET

Teamet bestod av Helena Friberg Ruge (arkitekt och uppdragsledare, Sweco Stockholm), Karin Esberg (arkitekt, Sweco Luleå), Anna Norrgren (landskapsarkitekt, Sweco Umeå) och Ida Nilsson (innovationsledare, Sticky Beat). Teamet har arbetat nära Maria Bergmark (designstrateg SVID, verksam i Region Västerbottens projekt Arctic Design Center) och Jörgen Svedberg (barnrättsstrateg och demokratilots på Skellefteå kommun).

1.4 PROJEKTOMRÅDET

Skellefteå kommun har föreslagit ett projektområde strax öster om Baldergymnasiet som består av två gatusträckor och en korsning: Tjärhovsgatan norrut och Nygatan västerut.



1: Baldergymnasiet och projektområdet i centrala Skellefteå markerat som ett gult, spegelvänt L

1.5 KUNSKAPSGRUND

1.5.1 Tonåringar i planeringen

Tonåringar är en eftersatt grupp i planeringen trots att de befinner sig i en kritisk fas för att uppnå sin mänskliga potential. Risken för misstro mot samhället är stor om vi inte samtalar med ungdomar om deras behov och drömmar.

1.5.2 Barnkonventionen

Sedan Förenta nationernas (FN:s) barnkonvention blev lag i Sverige 1 januari 2020 är barnperspektivet inte längre ett perspektiv bland andra, utan en lag som ska följas och prövas. Barnkonventionen förbinder statliga myndigheter, kommuner och regioner samt privata aktörer som utför tjänster åt staten att säkerställa de rättigheter barnet har enligt konventionen.

Som barn räknas varje människa under 18 år. Barn ska inte heller ses som en homogen grupp, då de har olika förutsättningar och behov som beror på bland annat ålder, kön, socioekonomiska förhållanden, kulturell och etnisk bakgrund samt eventuella funktionsvariationer.

De viktigaste artiklarna som den unga designdialogen vilar på är artikel 12 och artikel 31.

ARTIKEL 12: Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem.

ARTIKEL 31: Barn har rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder och rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

Källa: <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten>

1.5.3 Forskning inom olika aspekter av ungdomars vistelse utomhus

Att tonåringar räknas som barn upp till 18 års ålder och omfattas av barnkonventionen glöms ofta bort, inte minst för att de utgör en svårångad målgrupp i gränlandet mellan barndom och vuxenliv. Under 2023 - 2025 utforskade Sweco tillsammans med innovationsbyrån Sticky Beat, Vestre utemöbler, Kungliga Tekniska Högskolan och Trafikkontoret på Stockholms stad målgruppens vanor, behov och preferenser i det VINNOVA-finansierade projektet D.O.T. Designing Outdoors with Teens / Rum för unga i staden.

<https://www.vinnova.se/p/rum-for-unga-i-staden/>

Inom ramen för D.O.T. utvecklades webbverktyget Varma platser. Med "varma" avses platser som transformeras till anpassade tonårshäng i en inkluderande process. Processen har i mångt och mycket inspirerats av tre forskare: Mark Wales, Sofia Cele och gruppen Derr-Chawla-Mintzer.

Miljöpsykologen Mark Wales har i sin forskning på SLU kring ungdomars utemiljöer fokuserat på hur olika utformningar av offentliga platser påverkar ungdomars upplevelser och beteenden. Han har bland annat kommit fram till att tillgången till grönytor och sociala mötesplatser är avgörande för ungdomars välmående och sociala utveckling. Wales betonar även vikten av att involvera ungdomar i planeringsprocessen för att skapa miljöer som verkligen möter deras behov och önskemål.

Känslomässiga band till platser och objekt är vanliga hos barn och ungdomar. Kroppen och våra sinnen är alltid utgångspunkten när vi växer upp och utvecklas. Kulturgeografen Sofia Cele har undersökt hur ungdomar interagerar med och upplever sina utemiljöer. Hennes forskning visar att ungdomar värdesätter platser där de kan känna sig trygga, uttrycka sig och umgås med vänner. Hon har också konstaterat att närmiljön spelar en viktig roll för ungdomars identitetsutveckling och känsla av tillhörighet. Cele betonar vikten av att utforma offentliga platser som är inkluderande och tillgängliga för alla ungdomar, vilket kan främja deras sociala och emotionella välmående. Genom att barn och unga görs delaktiga i planeringen, får de möjligheten att utveckla en sensibilitet till sin omgivning.

"Participatory processes with young people cultivate citizens who know how to work collaboratively to create a more sustainable future. This is at the heart of placemaking with children and youth." Så skriver författarna Victoria Derr, Louise Chawla och Mara Mintzer i rapporten *Placemaking with Children and Youth*, som redovisar varför och hur unga kan komma till tals i stadsbyggnadsprocesser. Metoderna har tagits fram inom projektet Growing Up Boulder i Boulder, Colorado och projektets namn är en ordlek, där Boulder används med samma mening som adjektivet bold, det vill säga modig.

1.5.4 Boverkets byggregler

Boverkets byggregler (BBR) innehåller inga skarpa yt- eller utformningskrav på barns utemiljöer utöver följande:

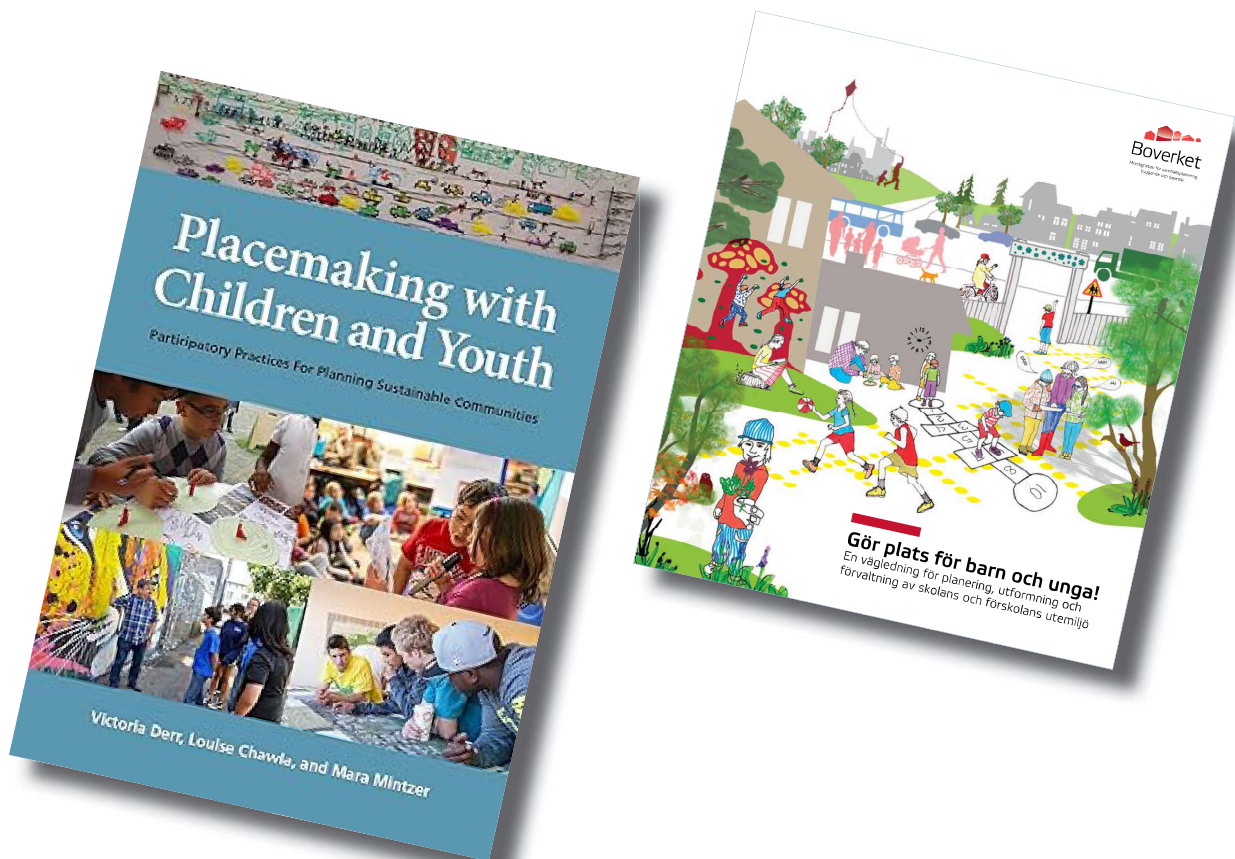
Säkerhet och tillgänglighet: Utemiljöer ska vara utformade för att vara säkra och lättillgängliga för alla barn, inklusive de med funktionsnedsättningar.

Lek och rörelse: Det ska finnas tillräckligt med ytor och utrustning som främjar lek och fysisk aktivitet.

Grönområden: Utemiljöer ska innehålla naturliga inslag som träd och växtlighet för att främja en hälsosam och stimulerande miljö.

På Boverkets hemsida finns dock den vägledande rapporten *Gör plats för barn och unga*, som togs fram 2020 av Tankesmedjan Movium på uppdrag av regeringen. Vägledningen riktar sig till beslutsfattare, beställare och yrkesverksamma och har fem kapitel med konkreta råd och principer för hur utemiljöer kan planeras, utformas och förvaltas. Rapporten betonar också vikten av barns delaktighet och inflytande i utvecklingsprocesser.

<https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publikationer/2015/gor-plats-for-barn-och-unga1/>

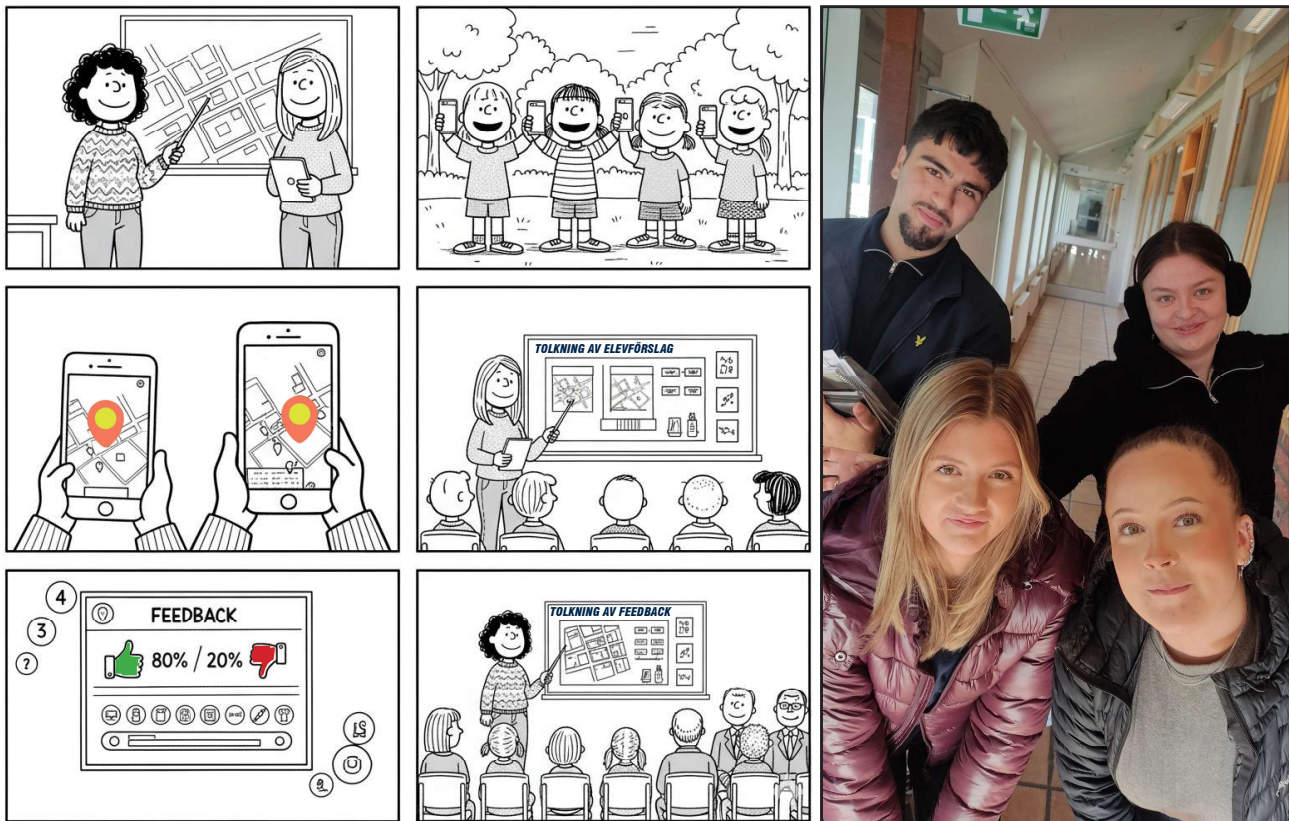


1.6 VARMA PLATSER-METODEN

Varma platser-metoden har utvecklats som lösning på luckan i regler och riktlinjer för ökat ungdomsinflytande i stadsbyggnadsfrågor. Metoden bygger vidare på designdialogen, som Swecos arkitekter använder särskilt i skol- och vårdprojekt. Centralt i en designdialog är att en grupp brukare får chansen att förmedla sina expertkunskaper i programskedet av ett projekt för att projektören ska kunna ta hänsyn till deras behov och för att resultatet ska bli träffsäkert.

Workshopserien genomförs i nära samarbete med en gymnasieklass, där mentorn har en viktig uppgift att förmedla ungdomarnas rättigheter enligt barnkonventionen att engagera sig och göra sina röster hörda. Med en arkitekt/landskapsarkitekt som processledare lär sig eleverna att analysera platser, att uttrycka sina idéer och att diskutera stadsbyggnadsfrågor.

Arkitekten översätter de idéer som ungdomarna utvecklar till ett konkret, byggbart förslag som presenteras för eleverna med möjlighet att lämna feedback. Processen avslutas med ett mini-seminarium där ett justerat förslag redovisas och där deltagarna får chansen att diskutera platsutveckling med beslutsfattare på kommunen. Diplom till deltagarna och en rapport ingår i Swecos leverans.



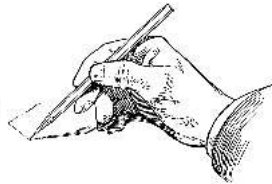
3: Illustration av Varma platser-metoden och foton av deltagare på Baldergymnasiet (fotograf Maria Bergmark)

2. WORKSHOPSERIE PÅ BALDERGYMNASIET

2.1 WORKSHOP 1

2.1.1 Introduktion till projektområde och platsanalys

Under teamets första besök hos VOC-23klassrummet på Baldergymnasiet presenterades dels Skellefteås fördjupade översiktsplan för stadskärnan, dels projektområdet Nygatan / Tjärhovsgatan. Begreppet platsanalys introducerades och skissböcker delades ut. Med en uppmaning till eleverna att använda sina sinnen för att uppleva och bedöma platsens kvaliteter fick de därefter göra en gåtur i grupper till projektområdet. Varje elev genomförde en platsanalys med skisser, texter och enkät i webbverktyget Varma platser steg 1.

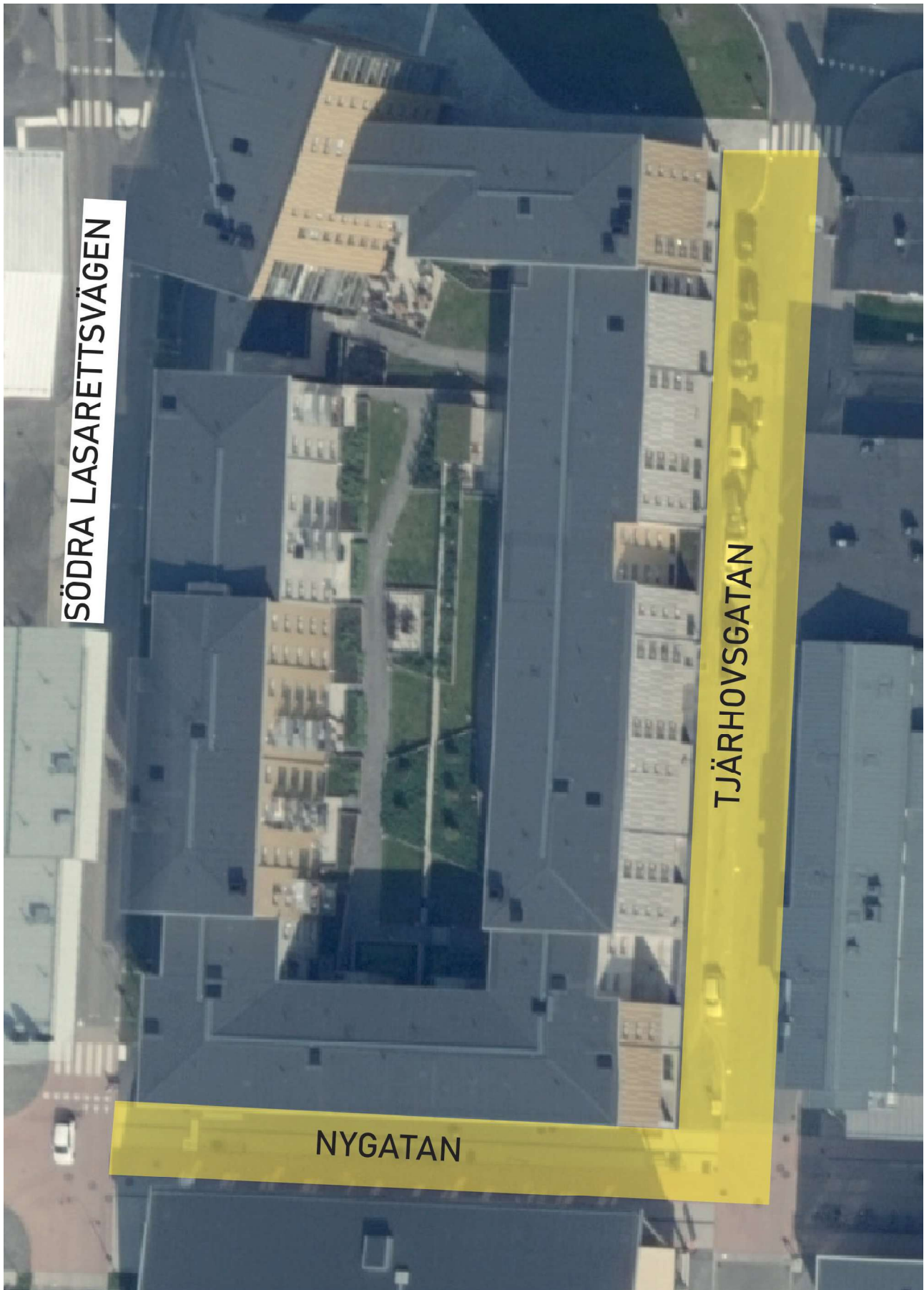


4: Klassen delades in i fyra grupper och varje grupp fick en skissbok för att med handen och penna notera observationer och idéer under platsanalysen.

The screenshots show the following steps:

- Step 1:** A map view showing the location of Taxingeågränd with a red location pin and a 'Gå vidare' button.
- Step 2:** A form titled 'Vad finns på platsen idag?' with buttons for 'Grönska', 'Sittplats', 'Tak', 'Folk', 'Djur', 'Papperskorg', 'Utsikt', and 'Parkering'. It includes a '+ Lägg till ord' button and a 'Gå vidare' button.
- Step 3:** A form titled 'Vad kan man göra här?' with buttons for 'Vila', 'Promenera', 'Äta', 'Träffa andra', 'Handla', 'Grilla', 'Bada', and 'Ladda mobilen'. It includes a '+ Lägg till ord' button and a 'Gå vidare' button.
- Step 4:** A form titled 'Hur känns platsen?' with three sliders: 'kall' to 'varm', 'oskön' to 'skön', and 'mörk' to 'ljus'. It includes a 'fin' button and a 'Gå vidare' button.
- Step 5:** A form titled 'Hur vill du ha det?' with a drawing of a person holding a flag. It includes a 'Gå vidare' button.
- Step 6:** A form titled 'Vad borde finnas här imorgon?' with buttons for 'Grönska', 'Sittplats', 'Tak', 'Folk', 'Djur', 'Papperskorg', 'Utsikt', and 'Parkering'. It includes a '+ Lägg till ord' button and a 'Gå vidare' button.
- Step 7:** A form titled 'Vad borde gå att göra här?' with buttons for 'Vila', 'Promenera', 'Äta', 'Träffa andra', 'Handla', 'Grilla', 'Bada', and 'Ladda mobilen'. It includes a '+ Lägg till ord' button and a 'Gå vidare' button.
- Step 8:** A form titled 'Hur kan platsen förändras?' with a text box for 'Tips på saker att tänka på' and a 'Gå vidare' button.

5: Webbverktygets olika delar med platsanalys (mörkblå sidor) och tidig idégenerering (gula sidor).





7: Tjärhovsgatan (fotograf Sweco)



8: Nygatan (fotograf Sweco)

2.1.2 Resultat i kontraster

Genom att fråga vad som finns, vad man kan göra och hur platsen känns i webbverktygets första sidor, för att sedan gå över till vad som borde finnas, vad som borde gå att göra och hur platsen skulle kunna förändras, skapas kontraster. Kontrasterna är det som väcker kreativitet och problemlösningsförmåga. Kontrasterna är också det som visar hur angeläget det kan vara med åtgärder på platsen.

name	Känner du dig välkommen på platsen?	Beskriv varför du känner så?	Vad finns på platsen idag?	Vad borde finnas här imorgon?	Vad kan man göra här?	Vad borde gå att göra här?
Tjärhovsgatan	ja	välkommen fritext	Sittplats,egen	Djur,egen	Äta,egenGöra	Läsa,egenGöra
Nygatan	nej		Folk	Tak	Handla	Vila
Nygatan	nej	De känns smutsigt och att folk hänger där som inte vill ha kontakt med andra. Lite sketchy. De känns ofärdigt eftersom att de är små fel som att de är snett byggt de är färg på väggar osv.	Grönka;Sittplats;Klotter;Folk;Parkering;Cykel ställ	Grönka;Sittplats;Tak;Djur;Belysning;Papperskorg;Bänkar med tak och stjärt värme ;Runda bänkar ;Knappar som man kan trycka på där de kommer ljud och ljus ;Uttag där man kan ladda mobilen eller datorn	Vila,Promenera,Handla	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Handla,Lyssna på musik,Ladda mobilen,Allt de jag skrev i förra
Tjärhovsgatan	nej		Skrap;Parkering	Grönka;Sittplats;Tak;Folk;Belysning	Vila,Promenera,Större gång bana,Mer färg,Mer belysning	Promenera,Större gång bana,Mer färg,Mer belysning
Tjärhovsgatan	nej	instängt, grått, dålig belysning, cigaretter vid trappan	Tak;Skrap;Parkering;grått och mörkt;tråkigt	Grönka;Sittplats;Folk;Belysning;Papperskorg	Promenera,Läsa,Lyssna på musik	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen
Tjärhovsgatan	nej	Det är grått och tråkigt. Det är en väldigt tom plats och inte så hemtrevlig. Inte heller så mycket rörelse, mest bara bilar isäfall och människor som bor just där.	Tak;Belysning;Parkering	Grönka;Sittplats;Folk;Belysning;Papperskorg	Promenera,Läsa,Lyssna på musik	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen
						

GATA	Känner du dig välkommen på platsen?	Beskriv varför du känner så?	Vad finns på platsen idag?	Vad borde finnas här imorgon?	Vad kan man göra här?	Vad borde gå att göra här?	Mer om hur platsen känns	Hur kan platsen förändras?
Tjärhovsgatan	ja	välkommen fritext	Sittplats,egen	Djur,egen	Äta,egenGöra	Läsa,egenGöra	känns fritt	förändras fritt
Tjärhovsgatan	ja	ja	Grönka;Sittplats;Folk;Belysning;Parkering	Belysning;Papperskorg	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Handla,Lyssna på musik,Ladda mobilen	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik	Myg	Utöstrning
Tjärhovsgatan	ja	Alla gör sin egen grej och det finns plat	Sittplats;Belysning;Parkering	Sittplats;Tak;Folk;Belysning	Promenera,Trafä andra	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen	Som att man är bara där för att ta sig något att göra. Man kan liksom i te vara där länge för det är blar och stult	
Tjärhovsgatan	ja		Folk;Belysning;Skrap;Parkering	Grönka;Sittplats;Tak;Belysning;Papperskorg;Alderman gata, köpt ett eller december	Promenera,Trafä andra	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik		På vintern kan de pynta med ljus, mer grönt som blommor, andra föreg på högranden på väster sidan
Tjärhovsgatan	ja	På innersidan var det välkommande, de fanns en utsikt, och fritt med städer	Grönka;Sittplats;Belysning	Grönka;Tak;Belysning;Papperskorg	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen	Det känns trevligt, och kanske mysigt	På vintern hade det behövts ett cykelstall till cyklisterna och kanske mer belysning kring ingången till lägenheten längst gatan
Tjärhovsgatan	ja		Sittplats;Tak;Belysning;Parkering;Skrap;Grönka mitt emot	Skrap;Grönka mitt emot;cykelpark, fullt färdigt med barn bor	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen	Härligt	
Tjärhovsgatan	ja	Ja	Grönka;Sittplats;Folk;Belysning;Parkering	Skrap;Grönka mitt emot	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen	Myg	Utöstrning
Tjärhovsgatan	nej		Skrap;Parkering	Grönka;Sittplats;Tak;Folk;Belysning	Vila,Promenera,Större gång bana,Mer färg,Mer belysning	Promenera,Större gång bana,Mer färg,Mer belysning	Otryggt inte fritt vill inte vara där	Så det fungerar för alla med barnvagn, funktionsnedsatt, cyklist och bilister
Tjärhovsgatan	nej	instängt, grått, dålig belysning, cigaretter	Tak;Skrap;Parkering;grått och mörkt;tråkigt	Grönka;Sittplats;Folk;Belysning;Papperskorg	Promenera,Läsa,Lyssna på musik	Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen		
Tjärhovsgatan	nej	Det är grått och tråkigt. Det är en väldigt tom plats och inte så hemtrevlig. Inte heller så mycket rörelse, mest bara bilar isäfall och människor som bor just där.	Tak;Belysning;Parkering	Grönka;Sittplats;Folk;Belysning;Papperskorg	Promenera,Läsa,Lyssna på musik	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen		Allt om man ska ladda så kan man ha något skydd på uttaget som man stänger efter man laddat. Och lite mer färg vore trevligt.
Tjärhovsgatan	nej	instängt, inte så mycket färg, inte så mysigt	Tak;Skrap;Parkering;grått och mörkt;tråkigt	Grönka;Sittplats;Tak;Folk;Djur;Belysning;Parkering;Papperskorg	Promenera,Äta,Trafä andra,Lyssna på musik	Promenera,Äta,Trafä andra,Handla,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen	konst, kanske dot, ingen färg	Dekoration, mer grönska, sittplatser, mer färg, mer belysning någon affär, lite mer ljus, tydligare parkeringar, mer folk, mer liv
Tjärhovsgatan	nej	känns så tråkigt och typ jätte dåligt bet	Tak;Skrap;Parkering	Sittplats;Tak;Folk;Belysning;Papperskorg	Promenera	Promenera,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen	det känns tråkigt, otryggt	hade sittplatser, tak över sittplatser, färgglada hus, skräckors, bättre belysning
Tjärhovsgatan	nej	Känns inte så trevlig. Väldigt tråkigt. Inga färger, inga växter. Känns ofärdigt. Inga soptunnor.	Skrap;Parkering	Grönka;Sittplats;Tak;Belysning;Papperskorg;Alderman gata;färgglada hus	Promenera,Trafä andra	Promenera,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen	Otryggt kall.	Grönka. Måla hus. Tak till en sittplats
Tjärhovsgatan	nej	Tråkig miljö, färger.	Parkering	Grönka;Belysning	Promenera,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen	Promenera,Äta,Trafä andra,Ladda mobilen	Ölka färger som inte matchar varandra det gör att de ut som pusselbitar som inte sätter på sina korrekta platser.	
Tjärhovsgatan								

GATA	Känner du dig välkommen på platsen?	Beskriv varför du känner så?	Vad finns på platsen idag?	Vad borde finnas här imorgon?	Vad kan man göra här?	Vad borde gå att göra här?	Mer om hur platsen känns	Hur kan platsen förändras?
Nygatan	nej	De känns smutsigt och att folk hänger där som inte vill ha kontakt med andra. Lite sketchy. De känns ofärdigt eftersom att de är små fel som att de är snett byggt de är färg på väggar osv.	Folk	Tak	Handla	Vila	Mörk och kall, ful	Att de ska underhållas under alla årstider
Nygatan	nej	Är väl kanske inte ett typiskt ställe det känns otryggt, smutsigt, påst	Grönka;Sittplats;Klotter;Folk;Parkering;Cykelställ	Tak	Vila,Promenera,Handla	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Handla,Lyssna på musik,Ladda mobilen,Allt de jag skriv i förra		
Nygatan	nej	Är väl kanske inte ett typiskt ställe det känns otryggt, smutsigt, påst	Grönka;Sittplats;Parkering;cyklar vägen;	Grönka;Sittplats;Tak;Belysning;Papperskorg	Vila,Promenera	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Ladda mobilen	det känns nästan lite övergivet, man vill inte vara här	runda bord/bänkar så att man kan äta och ha ögonkontakt när man pratar med varandra
Nygatan	nej	otryggt mycket knak och bara av	Grönka;Sittplats;Parkering;ytstet lite belysning; skär ombildningsgata blommor;cyklar mitt i vägen	Sittplats;Tak;Belysning;Papperskorg;blommor;konst	Promenera,Handla	Vila,Promenera,Äta,Trafä andra,Läsa,Lyssna på musik,Ladda mobilen	platsen känns som övergiven om ja ska va affär, de knappt folk här och om de är det då säljer de droger eller så är de 12 och ska köpa något på hemmakväll för en massa pengar	hade haft bänkar med tak och rumvärmes speciellt på vintern, mer sittplatser på sommaren, mer konst osv bara något alternativt kul
Nygatan	nej	Är väl kanske inte ett typiskt ställe där jag skulle hänga men de är ganska smutsigt och lite skumigt, de känns ofärdigt på nätt sätt, känns lite sketchy alltså lite typ inte otryggt kanske men ingensans jag sätter helst	Grönka;Sittplats;Tak;Skrap;Ser ofärdigt ut, liksom smutsiga väggar, färg som lossnat osv		Vila,Promenera,Trafä andra,Handla,Lyssna på musik.De finns ju butiker runt där man kan gå in men alltmått lite svar plats att hänga på.			

2.2 WORKSHOP 2

2.2.1 Fördjupad platsanalys och idégenerering

Workshop 2 började i projektområdet där eleverna delades in i par som tilldelades ett mindre område. Här fick de sedan sätta ut individuella kartnålar i en illustration av gatan i webbverktyget Varma platser steg 2. För varje kartnål gavs möjligheten att ladda upp en inspirationsbild, ett foto med kommentar eller / och fritext med förbättringsförslag.

När aktiviteten hade genomförts samlades alla i klassrummet. Där visade arkitekterna en överblick av resultaten genom att ta upp webbverktyget på stor skärm. I det här momentet kunde eleverna se alla kartnålar som hade placerats ut och tillhörande idéer. Det ledde till en diskussion kring förslag såsom ökad grönska, bättre belysning och dekorativ målning av gator.

Varma platser!

Visa som: **Karta** **Utsida**

Filter: **Allt** **Bilder** **Ladda** **Kommentarer**

Tjärhovsgatan

- Ganska välkommande
- Fin innergård vid hörnet Kanaligatan
- Grått och kallt
- Saknas grönska

QR code

Idea 1: "Jag tycker att det kan vara mer blommor eller växter på platsen, kanske mer butiker ifall man vill ha det mer levande. Lägga till konst"

Idea 2: "Lägg till fler grejer"

Idea 3: "sittplats "

Idea 4: "sitt plats "

Idea 5: "Konst bredvid hemmakväll "

Idea 6: "Ta bort parkerings platsen så att det finns mer plats för bilen att köra. Och lägga till lite mer ljus så att det är inte så mörkt på kvällen. "

Idea 7: "ta bort parkering plats, asfalta om hela gatan, lampor i tema, istället för parkering så kan man dela upp vägen i cykel del och sen gå del, fler soptunnor, ett tak som täcker sittplatser "

Idea 8: "Måla byggnaden. Mer upplyst. Affaltera om hel gatan. Rund bänk vi meat us."

Idea 9: "Färga framförallt gatan, hela gatan så det blir jämnt, och sen kan man flytta lite på bänkarna lamporna och cykelparkering så hela gatan blir bredare. "

Idea 10: "Bättre parkeringsrutur/ nå slags grind "

Idea 11: "Bänk för det är många äldre som brukar sitta på sina rullatorer och vika "

Idea 12: "Lite mindre uteplats och liten lekpark "

Varma platser!

Varma platser!

- Nygatan
- Ganska fina hus
- Man kan promenera och handla
- Mörkt och kallt
- Otryggt och smutsigt

Visa som: Karta Lista

Filtera: Allt Bilder Länkar Kommentarer

"Mer blommor, det gör det trevligare. Nån rolig konst kanske. Mer sittplatser"

"Mer sittplatser, blommor och belysning."

"Jag tänker sittplatser, kanske inte specifikt just dessa men sittplatser med sittvärme och typ vattentåliga eluttag eller något sådant. sedan"

"med sittvärme och vattentåliga eluttag"

"Jag skulle veta att de skulle bli lite mindre stökigt de vill säga att man tar bort ogräs och tar bort färg som är på väggarna. Om man kunde få"

"Någon slags belysning hade skapat en varm atmosfär"

"det finns en väldigt tråkig vägg som är färglös och smutsig, jag tror att det skulle upplevas mer inbjudande om det fanns lite färg"

"Någon slags sitt plats med rump värme eventuellt värmelampor och laddar uttag."

eller färgp ställe för finns nästan in... ant så de är nog en bidragande faktor. De är ganska tråkigt allmänt liksom inte så mycket färger och intryck, man kanske skulle kunna lägga in mer lampor, kanske lite som i det parkeringshuset vid ck, med lite mer färglampor som lyser på kvällarna...för just på kvällarna är de väldigt mörkt här... Sen tror jag att de behövs mer färg kanske för de

"Tror detta kan ge ett fint intryck med färg tillsammans med lite lampor och fina nya bänkar som"

"lite växter här och där (som tas hand om och är fina)"

"Någon slags anslagstavla så att folk kan kladda och hänga upp deras idéer"

11: Elevernas kartnålar och idéer för Nygatan.

2.3 WORKSHOP 3

2.3.1 Arkitektens tolkning av elevernas idéer

Mellan workshop 2 och workshop 3 skedde ett arbete med att sammanställa, analysera och tolka elevförslagen som hade laddats upp i webbverktyget. Landskapsarkitekten letade efter referenser och började översätta ungdomarnas idéer till ett byggbart förslag. Förslaget illustrerades som byggsnitt i plan och perspektiv och redovisades för eleverna i klassrummet.



12: Tolkning av idéer för Nygatan: markmåning, sittgrupper, växter och markiser.



13: Tolkning av idéer: varmare ljus på Nygatan.



14: Tolkning av idéer: målning på fasad, sittbänkar och grönska på Tjärhovsgatan.

15: Elevernas feedback på arkitektens tolkning av idéer

2.4 WORKSHOP 4

2.4.1 Slutseminarium

Workshop 4 bestod av ett slutseminarium på Skellefteå Co-creation Hub. Hubben drivs av Skellefteå Science City och samlar aktörer från offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle för att lösa samhällsutmaningar tillsammans.

Inför slutseminariet skapades en referensgrupp för att säkerställa deltagande av representanter med olika perspektiv och intressen. Representanter från Skellefteå kommun var Harriet Wistemar (kommunarkitekt), Mikael Lindholm (chef gator och parker), Anna Schönfeldt (brottsförebyggande samordnare), Philip Bärning (demokratiutvecklare) och Karin Degerfeldt (samhällsutvecklingschef) samt Torunn Törnblom (ansvarig kommunikation och varumärke Campus Skellefteå) och Johannes Lindberg (Fritidsbanken). Övriga deltagare i referensgruppen var Maria Rautio (Visit Skellefteå/BID/SE26), Stefan Schönfeldt (Ungdomsverket), Anna Ersson (SkeBo), Maria Renfors (konststudent, Solvik folkhögskola), Nelly Borgström (butikschef, Hemmakväll), Mattias Högdahl (4Sign) och Peder Markstedt (Happy Homes) med flera.

Slutseminariet började med en presentation av projektet för deltagande gäster. Därefter hade eleverna tagit plats och fick ta del av arkitekternas justerade byggsnitt för projektområdet. Avslutningen bestod av rundabords-dialoger mellan elever och deltagande gäster.



16: Presentation och rundabordsamtal på slutseminariet. (Fotografer Erica Lång och Maria Bergmark)

3. SLUTSATSER OCH MEDSKICK

3.1 SLUTSATSER

3.1.1 Projektområdet

Avseende projektområdet Tjärhovsgatan / Nygatan kunde vi konstatera att båda gatorna upplevdes som tråkiga, mörka och otrygga, trots de satsningar som kommunen har gjort på senare tid med bilfria gator, gång- och cykelstråk och nya bostäder. Trots att platsanalysen genomfördes dagtid upplevde eleverna att Nygatans och Tjärhovsgatans fasader mot gatan som anonyma och otrygga. På frågan om de kände sig välkomna blev svaren exempelvis 100% nej på Nygatan medan det på Tjärhovsgatan blev 50% ja och 50% nej (se sidan 9).

3.1.2 Intresse och engagemang

Avseende engagemang och insats från elevernas sida drog vi slutsatsen att projektområdet var intressant för dem i och med närheten till skolan, och att de uppskattade workshopserien då de fick göra sina röster hörda och utveckla förbättringsförslag. Eleverna förmedlade tankar och idéer som utgör ett viktigt planeringsunderlag för kommunen.

Särskilt slutseminariet var mycket betydelsefullt, då tjänstemän från kommunen och andra aktörer i stadskärnan var på plats och kunde diskutera möjligheter till förbättring direkt med eleverna. Flera av ungdomarna påpekade att de inte visste att de fick uttrycka sina synpunkter och att kommunens beslutsfattare faktiskt skulle lyssna på dem.

3.2 MEDSKICK TILL DEN FORTSATTA PROCESSEN

3.2.1 Aktörssamverkan i dialog med skolan

Att förvalta de dialoger som har skapats under processen är avgörande för ett framgångsrikt slutresultat, där eleverna kan känna sig nöjda. BID-organisationen och Purple Flag-arbetet kan med fördel integreras i dialogen med skolan. Arctic Design Center bör följa upp kontakter som knöts under slutseminariet och tillsammans med Skellefteå kommun arbeta för att verkställa så många av elevernas idéer som möjligt. Kommunens demokratiutvecklare är en nyckelperson.

Åtgärder som kan ske på kort sikt beskrivs nedan. På längre sikt kan mer omfattande åtgärder göra stor skillnad för stadslivet, tryggheten och trivseln på de båda gatorna i projektområdet. Dessa beskrivs i 3.2.3.

3.2.2 Rekommendationer på kort sikt

Nedan följer en rekommendation för implementering av olika element som skulle kunna ske snabbt för att bekräfta elevernas engagemang och kreativa idéer.

Markmålningen är det som vi vill lyfta fram som den enklaste åtgärden som också ger omedelbar, stor effekt. Det är inte kostsamt och det är en tacksam aktivitet att utföra i nära samarbete med skolan under vårterminen inför sommaren.

Foliering av stumma skyltfönster skulle göra gaturummet på Nygatan mer attraktivt och inbjudande med en enkel åtgärd. Som dekoration rekommenderas ett likadant mönster som markmålningen i enlighet med illustrationen.

Möblering: eftersom kommunen redan förfogar över gatumöbler i projektområdet, skulle dessa kunna placeras om eller flyttas till Nygatan. Några nyinvesteringar rekommenderas för att skapa de rumsligheter som eleverna efterfrågar med integrerade bänkar och bord på Nygatan längs med fasaden till Skebos lokaler.

Papperskorgar i olika klara kulörer som överensstämmer med markmålningen är en tacksam investering som uppskattas både av invånarna och de som ansvarar för underhåll av gatorna. Dessutom fyller de funktionen att skräpigheten direkt minskar. Placering av papperskorgar görs med fördel intill sittgrupper.

Varma platser!

Markiser i olika kulörer

Ny entré till lokal

Markmålning i föreslaget mönster och kulörer

Sittgrupper med bänkar och bord

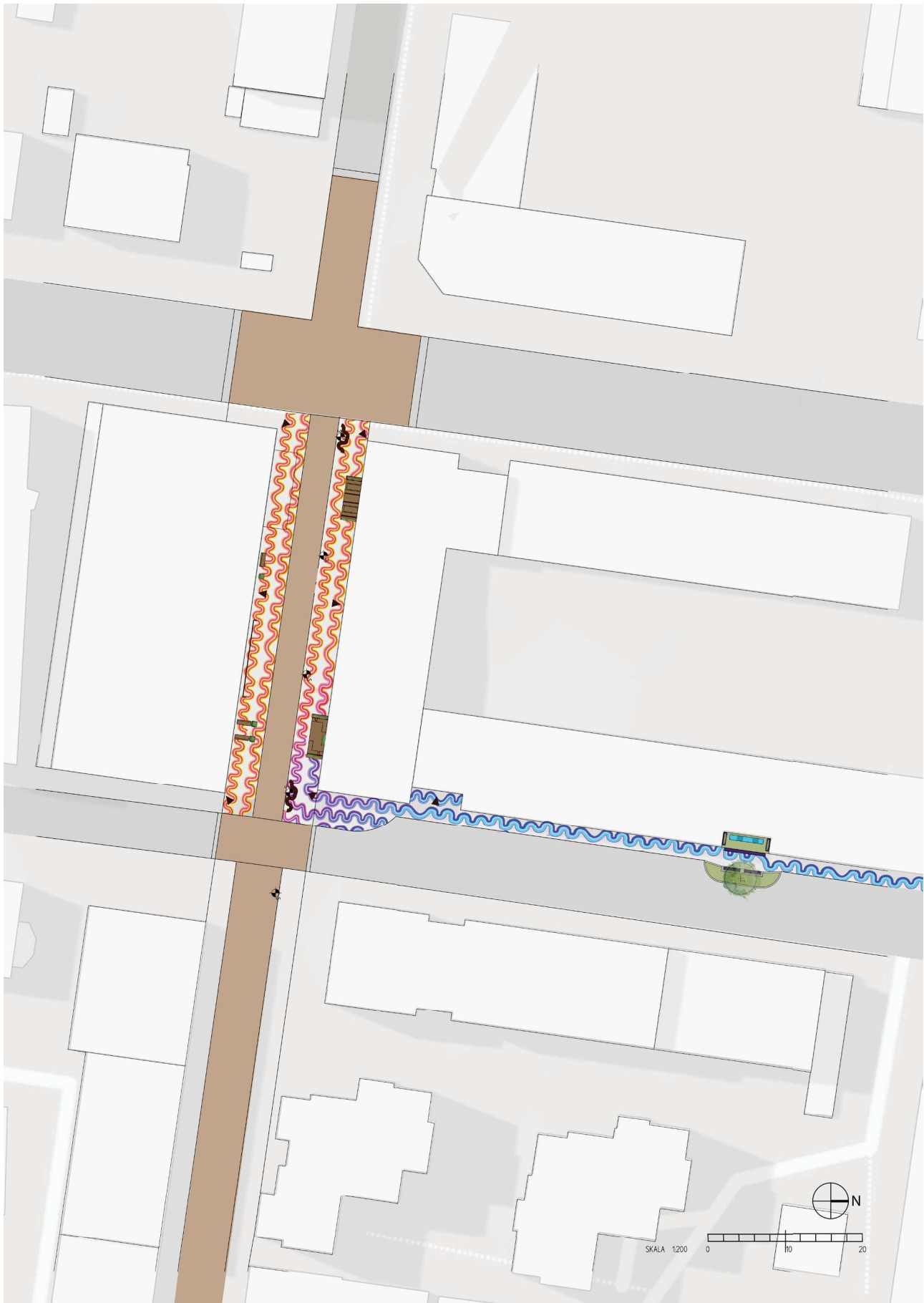
17: Justerat förslag för Nygatan: markmålning, foliering, sittgrupper med bord, markiser, växter, papperskorgar.

Foliering av stumma skyltfönster

Papperskorgar i klara kulörer

Lyktor med indirekt ljus och små strålkastare

18: Justerat förslag för Nygatan: nya armaturer med indirekt ljus och strålkastare som accentuerar mönstret på marken.



19: Plan för projektområdet med markmönster

Varma platser!



20: Justerat förslag för Tjärhovgatan: sittbänkar och belysning, två parkeringsplatser ersätts av träd och planteringar.



21: Produktförslag: sittbänk Streetlife Drifter, Vestre Stoop, Vroom. Papperskorg Vestre City. Lykta Fox Sky Park.

3.2.3 Rekommendationer på längre sikt

Nedan följer rekommendationer för implementering av olika element som skulle kunna ske på längre sikt och göra störst skillnad för stadslivet, tryggheten och trivseln på de båda gatorna i projektområdet. Genomgående i elevernas platsanalys och idéer är avsaknaden av grönska, känslan av mörker, färglöshet och tomhet i projektområdet på grund av de slutna fasaderna på båda gatorna.

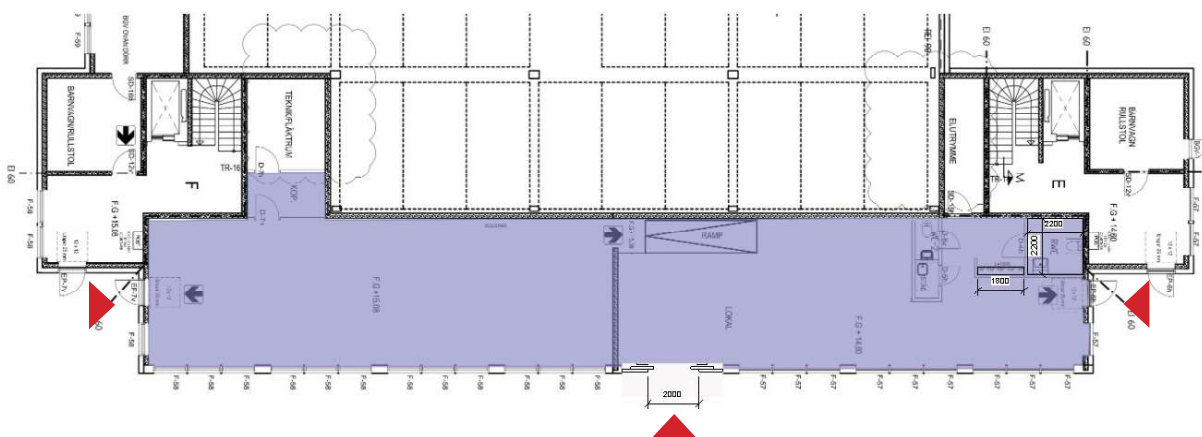
Grönska är enkelt att tillföra när det gäller urnor med säsongsanpassade växter. Vi menar att det skulle gynna stadslivet på båda gatorna att investera dels i nya växtkärl som integreras med sittgrupper på Nygatan, dels ta 1-2 parkeringsplatser på Tjärhovsgatan i anspråk och plantera träd där i enlighet med illustrationen.

Varma bänkar det vill säga värme i sittytan är något som önskades av flera elever och som sannolikt skulle uppskattas av alla invånare under de kalla månaderna. För att undvika tillhåll för oönskad verksamhet bör alla sittplatser förses med god belysning. Bänkar bör inte vara för långa för att inte uppmuntra till övernattnig.

Belysningen kan bidra med en betydligt varmare känsla i projektområdet om armaturerna byts ut mot sådana som ger ett indirekt ljus med stor verkan på marken. Montage av strålkastare som accentuerar mönster och kulörer tillför också värme. Investeringen är mer kostsam men kan lösa flera problem såsom bristen på trivsel, tillgänglighet och trygghet under dygnets mörka timmar.

Levande bottenvåningar saknas överlag i projektområdet. En överenskommelse med Skebo angående prånget i bostadsfasaden mot Tjärhovsgatan rekommenderas för att skapa ett välkomnande, grönskande element i stadsbilden. En ny entré från Nygatan till Skebos lokal som idag endast har entré från Tjärhovsgatan skulle öka chansen att få en hyresgäst med intresse för gatuliv, trygghet och trivsel på Nygatan. Ytterligare entréer till Skebos lokaler med fasad mot Nygatan skulle vara välgörande, förutsatt att kommande hyresgäst har ett intresse för gatuliv, trygghet och trivsel på Nygatan. Samtliga åtgärder syftar till mer liv i bottenvåningarna och större samspel mellan fasad och gata.

Markiser som stadsbyggnadselement gör att eventuella nya butiker på Nygatan syns på långt håll och samtidigt skapar rumsligheter i kombination med sittgrupper och väderskydd.



22: Åtgärd på längre sikt för levande bottenvåningar: ny entré, markiser och varudisplay på gatan.

4. SLUTORD

4.1 MÖJLIGHETER OCH RISKER MED UNG DESIGNDIALOG

4.1.1 Möjligheter i ungdomars engagemang

“Om man inte är beredd att göra en förändring så ska man inte ha en dialog”. (Johanna Eriksson)

För att sätta designdialogen i ett större sammanhang och varför det är angeläget med större delaktighet i stadsplanering – från medborgare i allmänhet och ungdomar i synnerhet – så handlar det i grunden om offentliga rum där människor ska trivas och träffas men också kunna tycka till enligt sina rättigheter. Det är samhällets viktiga fysiska platser där demokratin tillåts äga rum och som vi alla kan ta i anspråk när vi känner oss välkomna, oavsett ålder och bakgrund.



23: Offentliga rum där vi kan träffas, trivas och tycka till oavsett ålder och bakgrund.

Varma platser-metodens fokus på tonåringar utgår från att målgruppen är resurssvag men högst angelägen att diskutera stadsbyggnadsfrågor med. De har oftast inga pengar, de får inte gå på puben och de känner sig överlag tryggast tillsammans med kompisar men i närheten av vuxenvärlden. De rör sig självständigt i det offentliga rummet och blir därmed experter på utemiljöer. Genomgående pekar de på behovet av varmare, ljusare, färggladare och grönare platser i staden där de kan slå sig ner utan att det kostar något.

Vill vi bygga städer för unga så behöver vi lyssna till deras tankar och säkerställa att lösningarna som planeras svarar på deras verkliga behov, vanor och preferenser. Därmed ger designdialogen stora möjligheter till vackrare och tryggare stadsrum för alla, samtidigt som vi aktivt inkluderar en grupp som ofta glöms bort eller hamnar mellan stolarna. Nyckeln till en levande demokrati är att engagemang hos unga växer och tillåts växa.

4.1.2 Risker om ingenting händer efter dialogen

Att inte lyssna på unga eller att ställa frågor utan löften om återkoppling eller förändring innehåller risker. Utifrån den ålder som deltagarna befinner sig i och den energi som de lägger i processen när de berättar om sina vanor, behov och preferenser finns faran att ett projekt som syftar till inflytande tvärtom mynnar ut i besvikelse. Om ingenting händer kan konsekvenserna bli minskad tillit till myndigheter, lägre deltagande i demokratiska processer i framtiden, sämre kvalitet på insikter och negativ opinionsbildning.

4.2 TACK

Ett stort tack till VOC-23 på Baldergymnasiet som bidrog med kloka, kreativa inspel som Skellefteå kommun kan ha stor nytta av i sin fortsatta planering av projektområdet Nygatan / Tjärhovsgatan.

Varmt tack till Elna Karlsson, klassens mentor som helhjärtat ställde upp och förmedlade till eleverna att deras deltagande skulle bli en rolig, betydelsefull aktivitet.

Hjärtligt tack till Tove Mohall som föreslog att slutseminariet skulle äga rum på Co-Creation Hub.

Slutligen tack till Maria Bergmark och Jörgen Svedberg som bistod teamet hela vägen.



24: Maria Bergmark, Jörgen Svedberg, Anna Norrgren och Karin Esberg vid Baldergymnasiet. (Foto Maria Bergmark)

